

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. V. Exagitur per calumnias.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

344 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
divina illa eloquentia, qua tantum valebat, con-
vertens animas, simul pacem, cuius typus etiam
columba est, reddebat mentibus, simul criminum
cataclysmum inhibebat.

CAPUT V.

Exagitur per calumnias.

SECTIO. I.

AN non aprè cum S. Job (a) dicere queat,
Deum de pœnis innocentum ridere? aut aperit
illum eundem patientiâ delectari servorum suorum
in rebus adversis? Et poterat quidem Beatus
Præsul querere cum Domino suo, (b) Propter
quod opus si non lapidaretur, exagitaretur certè
ab iniquis? sed conticescit; quoniam summas de-
licias repositas habebat in ferendâ persecutione
(c) propter justitiam: cùmque Beatitudines omnes
Evangelicas eximium quendam in modum semper
susceperit, deamavit potissimum illam, quam
in tolerandis æquo animo injuriis, JESUS Chri-
stus collocavit. Nimirum, *Patientiam opus perfectum
habere*, ex S. Jacobo (d) didicerat; quippe que
victores constituit in Christianis certaminibus
athletas, virtutesque ceteras tanquam in solio col-
locat: Et verò, dicere in hanc sententiam sole-
bat frequens, *Cupere se justitiam suam, si qua
in se inesset, decretorio illo die, quo nihil operum
quod non reveletur, latere, si posset, fieri, homines
omnes, uni Deo notam esse.* Qui quidem sensus
quâ

(a) Cap. 9. (b) Ioan. 10. (c) Matt. 5. (d) Cap. 1. (e)

quàm altè in beatâ illâ mente infixus esset, ignorare nemo queat, qui secum reputet quàm lentè procacitatem tulerit Concionatoris cujusdam, qui Philotheam palàm ex sacro suggestu verbis atrocibus prosciderat, ut dicere cum S. Job posset: (e) *Suscitatur falsoquus adversus faciem meam, contradicens mihi; sed Vir Dei non aperuit os suum: adèd Magistri sui pronunciata reverebatur. Omnino, si laudabile est, male dicta lentè ferre; longè fortioris animi, & exaggeratioris est, non commoveri indignâ vituperatione libri à te editi, quem legentes omnes mirentur, quique pietatis nomine bonorum omnium non approbationem modò, sed etiam prædicationem tulerit. Planè cõedit Franciscus, non ut Ezechiel olim, (f) volumen à Deo traditum, sed ignominiam impostam volumini sanè egregio, quod ediderat recens; contemptiõnem illam tanquam è manu Dei suscepit: & facta est in ore ejus, sicut mel, dulcis. Atque hinc occasionem accepit quidam è familiaribus ex ipso percontandi, Quâ tandem ratione ac via perveniri posset ad altissimam illam pacem, quietemque mentis, etiam in ærumnis quibuscunque, & exagitationibus? propositum enim sibi esse, si quo modo posset, annos vitæ reliquos, in verâ illâ solidâque animi tranquillitate exigere. Huic scaturiginem pacis interioris sic indicavit Vir hujus generis rerum experientissimus: Si, ut profiteris, propositum tibi est quietè tranquillè, que degere, hæc tibi observanda sunt. Amicitia familiaritatisque hominum ne justo plus adhaeris.*

Y 5

(e) Cap. 16. (f) Ezech. 3.

» seris. Animam tuam ne amaveris: & quicquid
 » cum naturali tuâ propensione consentiet, illud
 » aspernator. Dolores corporis morbo(que gra-
 » vissimos quoslibet forti & excelso animo perfer-
 » to, in sanctissima Domini Dei voluntate plane
 » acquiescens. Hominum judicia ne curaveris:
 » omnia preme silentio, hæc si feceris, pace illa
 » perfrueſis: nulla enim via alia ad hanc aut mi-
 » hi, aut tibi patet, nisi judiciorum istiusmodi,
 » quamlibet iniquorum severorumque, perpeſſio.
 » Ne te conturbent quæ jactabunt de te homi-
 » nes: judicium Dei expectato: tum verò senten-
 » tiam feret patientia tua in eos, qui injuriosè de
 » te pronunciaverint. Qui currunt in stadio ad
 » bravium referendum, neququam cogitant de
 » circumstantibus; in illud unum intenti sunt, ut
 » currant quàm velocissimè; quò ne spe suâ exci-
 » dant: reputa tecum mente cui labores: sic enim
 » parvi pendes vexatores tuos.

Sæviebat tamen nihilo seciùs per id tempus
 calumnia in sanctum Episcopum, & aliunde in
 eum evomebat virus atrocitatis suæ. Apud Du-
 cem Nemorosium, Principem facilem alioqui, &
 benignum deblateraverunt quidam, adversus Epi-
 scopum iniquiores, tum in ipsum, tum in fratres
 ejus germanos, Bernardum Baronem Salesien-
 sem, & Joannem Equitem Melitensem, aliquid,
 unde in Ducis mente orta de eorum fide suspic-
 io, & ex suspitione diffidentia. Ubi id perſenſit
 Vir pacificus, cedendum ratus iracundiæ, cum u-
 troque fratrum Anecio Salesium secessit: quo-
 niam tamen è divinâ gloriâ esse existimabat, se
 ibidem

ibidem Aneci adesse per instantem Quadragesimam, scripsit ad Dacem eâ constantiâ, quæ inesse in servis Dei bene sibi consciis solet, in hanc omnino sententiam.

lufida imprimis est noctis testificatio, Princeps Cellissime: ac qui per tenebras iter habent, iis occurrunt pleraque periculosa, & quorum eventum præstare nemo queat. Quod V. Cellitudo expostulationes de me, deque fratribus meis excepit, fecit justè, si admisit tantum aurium tenus: sin eæ ad cor usque V. Cellitudinis penetrarunt, ignoscat mihi si ajo, servus utique fidelissimus, & indignus licèt, Pastor tamen V. Cellitudinis, factum ab eâ perperam, atque adeò dolere eam debere, quòd accusationes eas, etiam si cum vero consentirent, admisit præpropere. Etenim antequam delationes ullæ in proximum admittantur, disquirendum rite, & ordine, veræ an falsæ sint; non potest autem disquisitio illa legitimè fieri, nisi à auditis partibus: quis se cus tradit, prodit utique animam V. Cellitudinis: nam quantumcunque fide digni ceantur accusatores, audiendi tamen sunt qui accusantur, & expendenda diligenter ea, quæ ad se se purgandos afferunt. Quæ cum scripsisset justitiæ potius studio, quàm declinandæ vexationis, acquievit postmodum, eosque à quibus lacessitus tam indignum in modum erat, arctâ semper benevolentia complexus est, cum iis ita versans, ut significationem nullam unquam dederit ægritudinis, aut recordationis acceptæ injuriæ. Quotidie cum iis agebat, at eâ lenitudine, quæ tantæ morum
sancti-

348 VITAE B. FRANCISCI SALESII
sanctimoniam aptè responderet, & ceteroqui eò
magis suspiciendæ, quòd de injurijs illis optimè
jamdiu meritis erat. Ac ut beneficia quidem qui-
bus eos oneraverat, alia prorsus omnia flagitare
videbantur ab ingratjs; sic, si hominum conditio-
nem spectes, incendere debere videbantur indi-
gnationem exulcerati animi: sed nihil tale in
Francisci mente unquam extitit: semper non mo-
dò sincerè, sed etiam comiter cum ijs egit, ex effu-
sitate Evangelicis, miserâ illâ simulatione prorsus ab-
legatâ, quâ nihil inter eos qui injurias aut accepe-
runt, aut accepisse se se putant, frequentius.

Hanc verò calumniam alia brevè excepit. Sug-
gestum Celsissimo Duci Sabaudiaë, Dionysium
Simonem Marquemontium, Lugdunensem Ar-
chiepiscopum, post S. R. E. Cardinalem, qui ad
Franciscum amicitiaë & venerationis causâ vene-
rat, non idcirco tantùm venisse, ut amicus ami-
cum de more viseret; sed ut cum eo ageret de re-
bus quibusdam, unde detrimenti fortè aliquid res-
Ducis ejusdem capturaë essent. Sed non magno-
perè Ducem commovit delatio, expertum jam
quanta Episcopi fides esset, quanta obtrectantium
perversitas. Ne tamen negligere prorsus videret-
tur, jussit inquiri denuo de re totâ: post, ubi com-
perit ita eam habere ut sibi jam persuaserat, hoc
est, nullam culpam penès innocentissimum Virum
residere, ultro ad eum scripsit, rogans, sibi signifi-
care ne gravaretur, quorsum Anecium se se Lugdu-
nensis Archiepiscopus contulisset? Morem gessit
continuò modestus Præsul, responditque in hanc
sententiam: Ut sibi certiùs persuadeat V. Celsi-
tudo,

tudo, me hinc nihil dicturum, quod non prorsus
 cum veritate congruat, quam veneror; credat,
 precor, me dum hæc scribo, in Deum inque ejus
 Angelos aciem mentis intendere. Ut primùm
 Archiepiscopatum iniit D. Archiepiscopus
 Lugdunensis, scripsit ad me præcorum Episco-
 porum more obtestans, quibus erat *cor unum, &*
anima una, ut sanctam amicitiam copulare secum
 vellem, promittensque se ad me venturum, quò
 ad animarum sibi creditarum utilitates transfer-
 ret, quæ me usus antiorum jam aliquot docuis-
 set circa communis muneris functiones. Post-
 quam huc advênit, confirmo V. Celsitudini ni-
 hil à nobis neque factum, neque dictum, neque
 verò cogitatum iis de rebus, quæ ad secularia
 pertinent: quin, ad Ecclesiastica ipsa quod atti-
 ner, ea tantùm attigimus, quæ ad rectam legiti-
 mamque Episcopatus administrationem perti-
 nerent, de divino Officio, aliisque planè spiri-
 tualibus. Id sic habere, pro certissimo habere
 potest V. Celsitudo: & si opus est, eam in rem,
 honorem meum famamque V. Celsitudini;
 Domino autem meo, qui intima cordium no-
 vit, conscientiam salutemque oppignerò.

Adversarium item expertus est Virum prima-
 rium quendam, qui Ecclesiasticum Beneficium
 immerenti imperitòque cuidam, ab Episcopo pe-
 tebat. Cùm is negaret posse se inerudito illud
 conferre; repulsam Vir acer injuriam interpreta-
 tus, minas in Episcopum indignis modis intenta-
 vit coram. At Episcopus sedatè pacatèque, & eã-
 dem prorsus constantiâ, quâ id quòd iniquè postu-
 labatur,

350 VITÆ B. FRANCISCI SALĒSTI
labatur, negaverat, tantâ lenitate cum Viro præbe-
piti egit, eaque ad factum suum probandum mo-
menta rationum attulit, ut stomachantem flexerit
denique, eoque impulerit, ut petitâ veniâ, iracū-
diam observantiâ tanti Viri mutaverit. Alius,
quem inflammaverat in servum Dei iracundia, et
præceptâ sibi, ejus operâ, ut quidem arbitratus
parte aliquâ hereditatis jam spe & cupiditate præ-
ceptâ, ex bonis feminae cujusdam primariae, quae in
Monasterium sese abdiderat, nullo non genere
contumeliarum in fontem onetavit, & à verbis ad
verbera tantum non progressus, manum sustulit,
percussurum in morem. Sed ad hanc injuriam tam
atrocem immotus famulus Dei, *Atqui sic habet,*
inquit, me negotium istud non attigisse prorsus. Acque
hinc attonitus petulans, in genua procubuit, culpam
& agnoscens, & deprecans. Eodemque modo
ultus est injuriam ab Sacerdote in se profectam,
illiterato æquè, & audaci. Is cum Beneficium Cu-
ratum ab Episcopo impetrare minimè potuisset
ob imperitiam; repulsam illam, quamvis justam,
tulit tam impotenter, ut famosum libellum & scri-
pserit in Virum Dei, & scriptum eidem obtulerit,
in Templo versanti. Nam cum Canonici commu-
ni Capituli decreto factum tam indignum tam-
que impium ulcisci planè vellent; intercessit Pa-
stor bonus, & tantum non in genua se se demisit,
propterea reo deprecaturus: neque modò eos fle-
xit ad veniam, sed etiam injurioso illi honestissi-
mam apud Pedemontanum Principem condicio-
nem curavit. Sparsio item rumore, falso illo qui-
dem, sed tali tamen ut plerisque curam sollicitudi-
nemque

nemque haud levem creaturus fuerit, agi de ipso
 trudendo in carcerem, removendoque ab Episco-
 patu; Ego, inquit, si in carcerem conjicerer, »
 haud magnopere angerer animo: saltè illà «
 me cogitatione sustentarem, plus mihi otii fore «
 ad scribendum aliquid ad Domini Dei gloriam: «
 ac si mihi adimetur Episcopatus, liberior ero ad «
 preces animarum causâ fundendas. Omnino «
 casus istiusmodi vitæ humanæ, minimùm exti- «
 mesco, postquam non semel paratum me obtu- «
 li Domino Deo ad graviora, hoc est, ad infamiã, «
 atque adeò ad necem ignominiosam, qualem «
 tubire rei publicè in ferali pegmate solent. Si ira «
 summæ Majestati videretur, ut gravissimi cu- »
 jusdam criminis insimulatus, ad totam damna- »
 ter, aut ad pyram, in quam injicerer vivus; dum »
 coram illâ eadem Majestate, culpâ vacarem, e- »
 jusdem gratiã comite, ad supplicium lentè «
 & pacatè graderer. Omnino nihil per nos i- «
 gnominia aut infamiæ derivatur in Ecclesiam, «
 dum Dominum JESUM imitator, qui tam «
 multa ignominiosa nostrâ causâ pertulit: nec «
 metuenda opprobria sunt, ubi spiritualis unli- «
 tas agitur. Ita habitabat servus Dei in domo for- «
 num; (g) in arce Sion positâ; quando quidem in
 ipsis turbis tam tumultuosis, inque considerata
 suppliciorum formâ pacem tranquillitatè que a-
 nimi servabat; nimirum ad gratiam Evangelii per-
 tinens. Ac Jeremias quidem contra mundum cla-
 mitabat, inquit S Joannes Chryostomus: (h) *ut*
verò discere vis qualis esse debeas? discere quæ post gratiam

(g) *Esdræ 2. c. 3.* (h) *Serm. 1. de beato Job Tom. 6.* passi

352 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
passim sunt sancti Prophetae, sanctique Apostoli : nam illi
quidem patientes dolebant; hi verò patientes gloriabantur.
Venit Paulus in medium, patiens quidem, sed non con-
miscens; verberatus, sed non plorans; tormentis afflicto
sed gaudens.

SECTIO II.

Continuatio ejusdem argumenti.

Poterat de se prædicare post Magistrum Fran-
ciscus, (a) *Circundederunt me canes : concilium
malignantium obsedit me : aperuerunt super me os suum,
sicut leo rapiens & rugiens : tum illud adjungere ; (b)
Propter te sustinui opprobrium ; operuit confusio faciem
meam.* Nam Dei causâ profectò Franciscus indi-
gna tam multa tolerabat, qui tam sedatè cuncta
ferret. Vir nobilis natalibus, moribus barbarus
potens ceteroqui, & locuples, patientiam tanti
Viri sex ipsos menses exercuit tam petulanter, ut
& satyram ipsi mordacissimam in manus tradi-
derit, & in communi sermone eidem obtreccaret
assiduè. Cùm nihil moveretur Episcopus, luto, fi-
mòque Episcopii valvas homo furens inquinavit
tum, inauditâ fortè atrocitate odii, canes venati-
cos de nocte ad fenestras cubiculi ejusdem ducta-
bat, ganeonésque quos adhibebat, jubebat aures
eorum vellicare acriter; quò luporum in morem
ululando, ingemerent: tum cornu venatorium in-
flari, tum displodi sclopos minores, sic ut nec Epi-
scopus quietis partem ullam capere posset, & in
vicinos gravis incommoditas redundaret: lapide
dabat

a) Psal. 21. (b) Psal. 68.

dabat denique cum suis, vitreas fenestras. Mustabant interim domestici, indignum rati vexari tamdiu immerentem dominum, rogabantque, per eum ut sibi liceret injustam vim justâ defensione depellere. At is pro familiari comitate, ut tunc nix solum tegebat, *Sinite illos*, inquit: *miseri profecto sunt, qui hoc tempore sub divo pernoctare malint, quam se domi continere: nobiscum commodius agitur, quando te-
tum nives, frigoris vim focus arcet.* Tum memor lapidationis S. Stephani, (c) *Domine*, agebat cum Protomartyre, *ne statuas illis hoc peccatum.* Ceterum, non ante desit Vir immisericors exagitare insontem, donec Franciscus, cum ad crates Monasterii Visitationis inopinatè in inimicum incidisset, ruens illicoin Viri complexum, tam placidè tamque benevolè ipsum compellavit, ut illâ glaciè ad eas flammâs caritatis liquecente demum, inimicus pio rubore suffusus petierit offensæ veniam: illud cum ingenti animi sensu prædicans, plus apud se Christianam mansuetudinem optimi Antistitis valuisse, quàm centum conciones valituræ fuerint.

Fuit item ex affinibus famuli Dei quidam, qui, quòd ab eo accepisse se injuriam temere existimabat, ad ejus usque cubiculum adierit, furens iracundiâ, & ad verborum contumeliam minas adjungens, nihil non evomuerit probrorum. Audiebat servus Dei pacatus ac silens: paucula tantum verba interseruit, honoris & benevolentiaè significatione plena: unde furiosus exacerbatus magis, eadem impotentia reliquum virus iracundiæ effudit. Aderat tunc fortè Prior Talorienis;

Z

de

(c) Act. 7.

354 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
de quo supra: is pro familiaritate Episcopum peti-
contans: *Nei commovêris*, inquit, *Præsul Illustrissimè,*
dum tal. a incidunt? si nullam tui rationem habendam his
putas; caritatis certe futurum fuisse videatur, merentem
objurgare, & Christiani Officii commonescere. Atque,
excepit vir mitissimus, *pepigi fœdus cum lingua mea,*
ne unquam illa me irato quidquam proloquatur. Ne
verò infelicem illum irritare magis oportuit, severius
oratione temeritatem illam insectando: respiciet ali-
quando, culpamque agnosiet. Atque id aliquanto
pòst evênit. Haud moderatiùs se gessit in servum
Dei, Actor causarum quidam, homo temerarius
& præceps. Proscindebat maledictis tanquam Ve-
rum; minas intentabat: multa contra ejus famam
atque existimationem comminiscabatur. Quid
hîc faceret Vir Dei? Cùm in illum aliquando inci-
disset in viâ, accurrit ultro,prehendit dexteram, &
vultu hilari serenòque, *Odisti me*, inquit, *sat scio: sed*
tamen habeto, si osu'orum alterum mihi effoderis, fore ut
altero te benignè intuear. Debuerat ad hanc tantam
mansuetudinem non modò flecti, sed etiam frangi
pectus ferreum: sed nihil mitigata perdit ho-
minis mens obstinator, etiam graviora designa-
vit. Monitorias literas quasdam ad valvas Tem-
pli de more affixas injecto cœno conspurcavit,
scloppum minorem displosit in Episcopii fenestras,
in ipso Præsulis homologeterio figuras quasdam
carbone delineavit indecoras: Sacerdotem deni-
que ex Episcopi Officiariiis sauciavit ingenti offen-
sione civitatis. Quæ cùm impunita dimitti non
possent, conjectus in vincula reus, causâ ritè & le-
gitimè disceptatâ damnatur à Senatu: sed conti-

ri: te

here se famulus Dei non potuit quin deprecaretur pœnam, non modò à Senatu, sed etiam, quod difficilius fuit, à Celsissimo Duce Sabaudia: tum, quasi læsisset prior, adit ad carcerem, ad rei pedes provolvitur, orat veniam, immoto sicario, inflexoque ad immisiones gratiæ: proinde nihil mirum, si, quod evênit, exitiali exitu vitam flagitiosissimâ clauserit. adeò verum certumque est illud Ecclesiastici: (d) *Cor durum habebit malè in novissimo.*

Simillimè, cùm à Religiosis quibusdam licentioribus indignum in modum habitus esset, evênit deinde, ut ejus gratiâ & auctoritate indiguerint: quare ad Episcopum adire coactus Superior, ejus opem suppliciter imploravit. Fecit Episcopus prolixè quod rogabatur, & miratibus amicis, *Sic habetote, inquit si brachiorum alterum à me petiisset, largitutum me fuisse eodem mentis habitu, quo dedissem, si nulla in re ab iis essem violatus.* Sed nihil illi molestius accidit; quàm diœteria quædam jacta in recens Institutum Monialium Visitationis: & tamen tam fortiter sibi hîc constitit, ut ne vel l tum unguem à Christianâ modestiâ, Evangelicisve effatis discesserit: hortatibus autem amicorum quibusdam, ut temerariam calumniatorum illorum audaciam comprimeret, sic respondit: **C**ontemnenda protus est filiorum sæculi obrectatio: etenim existens aliquando tanquam ex tenebris veritas, iniquitatem mendaciumque retegèr. Ranae dum coaxant, nihil quidquam important damni; auribus tantum molestiam exhibent. Nulla potest a prior pœna imponi obrectatoribus, quàm silentium.

Z 2

U

(d) Cap. 6.

„ Utinam æquè immotus sim aduersus alios calu-
 „ qui vitam hominum exercitam identidem ha-
 „ bent! contumeliæ quidem, calumniæ, sinistra de
 „ me hominum iudicia nihil me commouent. Et
 „ non sunt illa quidem tam crebra, neque tam
 „ cerba: verùm, si plura grauioræque essent, non
 „ me tamen magnoperè, quantum quidem zel-
 „ mare de me possum, propitio sancto Spiritu
 „ percellerent. Ita, ut obseruatum præclare à S.
 Augustino est, etiamsi defectiones lunæ, atque
 adeò obscuraciones, quas illa suo in cursu identi-
 dem ex statâ naturalium causarum dispositione
 patitur, imperiti quidam maleficio tribuant; non
 propterea sidus illud nõ semper in cælo perstat;
 sic Beati Viri constantia æquabilis semper erant
 quantumvis niteretur calumnia ejus gloriam
 obscurare, nihilo secius illius virtus, ut è cælo
 ducebat originem, ita in cælo manebat semper
 fixa. Norat videlicet præclarus JESU Christi
 imitator, *Non esse discipulum super magistrum, nec ser-
 uum super Dominum suum: (e)* ac si patrem-familias
 Beelzebub perfidiosi illi vocassent, multò magis
 domesticos ejus probra similia expectare debere
 primùm; mox, ubi se dederit occasio, tolerare,
 juxta Evangelicum illud: *(f) Beati estis, cum mali-
 dixerint vobis.*

(e) Matt. 10. (f) Matt. 5.

* * *

CAPUT